

4 שער

מגוון אוכלוסיות
המושבות בצה"ל
ובשירות הלאומי

93 עמ'	מבוא	▶
94 עמ'	שירות נשים	▶
101 עמ'	בחינוך הממלכתי דתי	▶
	- שירות הבן הדתי - דף מידע	
	- שירות הבן הדתי - הכוונה למסלול המשך	
	- שירות לאומי לבנות	
109 עמ'	המגזר הדרוזי	▶
111 עמ'	אוכלוסיות ייחודיות	▶
	- קידום נוער	
	- עולים חדשים	
	- זינוק בעלייה	

בשער זה יובא מידע לגבי כל האוכלוסיות המתגייסות חוץ מגיוס הבנים למסגרת הרגילה.

שירות נשים – במסגרת צה"ל פועלת יחידת יוהל"ן (יועצת הרמטכ"ל לענייני נשים), שמטרתה קידום התנאים לשוויון הזדמנויות בצה"ל. בשער זה תמצאו מידע מטעם היוהל"ן, הכולל נתונים לגבי גיוס נשים בעולם בכלל ובצה"ל בפרט, וכן פירוט תפקידים שבהם לוקחות חלק הבנות המשרתות בצה"ל.

בחינוך הממלכתי דתי – מוצג השירות במסגרות ייחודיות לבנים – ישיבות ההסדר והמכינות הקדם צבאיות, ולגבי הבנות מוצגת אפשרות השירות הלאומי. בנות דתיות המעוניינות לשרת בצה"ל יוכנו באופן פרטני.

במגזר הדרוזי – מוצגים נתונים ומידע לגבי שירות הבנים הדרוזים בצבא.

אוכלוסיות ייחודיות בצה"ל – כאוכלוסיות ייחודיות מוגדרים בני נוער בעלי נתוני איכות והסתגלות נמוכים, ובני נוער מרקע תרבותי ייחודי (עולים חדשים). בשער זה מובאות הצעות לעידוד הנכונות והמוכנות של אוכלוסיות אלו לשירות משמעותי בצה"ל ולשיפור היכולת שלהם להחזיק מעמד לאורך השירות הצבאי.

בשער 5 – ניתן למצוא הפעלות חינוכיות המתאימות לקבוצות המתגייסים האלו.

שירות נשים

חזון שירות נשים בצה"ל

צה"ל, כארגון מוביל בחברה, מעצב את שירות אנשיו, נשים וגברים כאחד, לקידום מטרות צה"ל ומדינת ישראל, תוך מתן הזדמנויות שוות על פי כישורים ויכולות לשירות משמעותי ומכבד.

יוה"ל"ן (יועצת הרמטכ"ל לענייני נשים)

השינויים בצה"ל ובחברה הישראלית הביאו לבחינה מחדש של ייעוד ומבנה מפקדת קצינת ח"ן ראשית ומערך הנשים בצה"ל. הבחינה הובילה להבנה שיש להקים גוף ריכוזי ללא גופי ביצוע, שיהווה מוקד ידע וגורם ממליץ למטכ"ל בנושא שירות נשים בצה"ל. החל מקיץ 2001 בוטל מערך חיל הנשים ובמקומו הוקם גוף שבראשו עומדת יועצת הרמטכ"ל לענייני נשים.

גוף היוה"ל"ן פועל לקדם את התנאים לשוויון הזדמנויות, למיצוי כישוריהן ויכולותיהן של נשים בצבא, ולספק לנשים המשרתות בצה"ל סביבה תפקודית מכבדת, בטוחה וחופשייה מאפליה.

נתוני יסוד כלליים:

- ☐ צה"ל הוא הצבא היחיד בעולם שמגייס נשים מתוקף חוק לשירות חובה. מסיבה זו, זהו הצבא שבו שיעור הנשים הוא הגבוה ביותר מבין צבאות העולם.
- ☐ הנשים מהוות כ-34% מכלל החיילים בשירות חובה בצה"ל.
- ☐ הנשים מהוות כ-30% מכלל מערך הסדיר (חובה וקבע) בצה"ל.
- ☐ הנשים מהוות כ-26% ממערך הקצונה.
- ☐ הנשים מהוות 20% ממערך הקבע.
- ☐ 88% מהתפקידים כתוחים לנשים.
- ☐ נשים משובצות בכופל ב-69% מהתפקידים.

לחימה

- ☐ שיעור הבנות במערך הלחימה מתוך כלל הבנות המשרתות בשירות חובה - 2.6% (ממוצע בשנת 2008, כולל הכשרות).
- ☐ מרבית הלוחמות בשטח משרתות בגדוד "קרקל" חי"ר קל ומג"ב.

□ פירוט לפי שיעור הלוחמות מסך הלוחמים ביחידות על פי מערכים:

- מג"ב - 10%
- מערך הנ"מ - 26%
- חיל התותחנים - 20%
- חיל הנדסה - אב"כ (יחידה 76) - 16%
- גדוד 33 - חי"ר קל "קרקל" - 68%
- חיל מודיעין השדה - לוחמות איסוף (גדוד 414) מרוכזות בפלוגה אחת - 23%
- יחידת הכלבנים "עוקץ" - 10%
- פיקוד העורף - לוחמות חילוץ והצלה ביחידת "שחר" - 19%
- חיל הים - לוחמות "סנפיר" (צוללות מים רדודים) - 24%

□ תפקידי לחימה שנפתחו לנשים בעשור האחרון:

- 1) לוחמות במערך הנ"מ (יהלום/הוק ומערך החץ)
- 2) לוחמות חי"ר - קל ("קרקל")
- 3) לוחמות בחיל תותחנים במספר מקצועות (איכון, משנה טכני, מנתץ)
- 4) לוחמות אב"כ (חיל הנדסה הקרבית)
- 5) לוחמות מג"ב
- 6) לוחמות ב"עוקץ" (יחידת הכלבנים)
- 7) טיס
- 8) חובלות
- 9) לוחמות בשדה הקרב העתידי (שק"ע)
- 10) לוחמות לוחמה אלקטרונית (בחיל התקשוב ובחיל אוויר)
- 11) לוחמות איסוף במודיעין שדה
- 12) לוחמות תקשוב
- 13) לוחמות חילוץ והצלה בפיקוד העורף
- 14) לוחמות "סנפיר" - צוללת מים רדודים בחיל הים

□ מקצועות בהן משולבות נשים שאושרו בתקנה על ידי שר הביטחון (דין יוצא צבא כדין יוצא גבר – שלוש שנות שירות בסדיר ומילואים עד גיל 40 ללא פטור בגין הורות).

תפקידי הלחימה מודגשים וכן מפורטת השנה בה שולבו נשים בתפקיד:

- (1) לוחמות מערך נגד מטוסים של חיל האוויר (1998)
- (2) טייסת (1995)
- (3) נווטת (1995)
- (4) מכוננת אוויר (1995)
- (5) מטהרת אב"כ (2000)
- (6) קשרית חיל תותחנים (2000-2002)
- (7) לוחמת משגר "מנתץ" (2000)
- (8) לוחמת חי"ר קל (2000)
- (9) משנה טכני בחיל התותחנים (2000)
- (10) לוחמת משמר הגבול (1996)
- (11) קצינה ימית (1997) – חובלת
- (12) צוללת מים רדודים (2004)
- (13) לוחמת חילוץ והצלה (2004)
- (14) לוחמת בחיל התותחנים (2000)
- (15) לוחמת ביחידת "עוקץ" (2003)
- (16) לוחמת רפואית מוטסת
- (17) קצינת קשר גדודית
- (18) מפעילת מערכות לוחמה אלקטרוניות (2004)
- (19) מפעילת ציוד אלקטרוני בחיל האוויר
- (20) פקחית טיסה
- (21) מדריכת סימולאטור
- (22) חוקרת מצ"ח
- (23) מדריכת צניחה
- (24) עתודאית, לרבות במסלול "תלפיות"
- (25) פרמדיקית
- (26) תוכניתנית
- (27) מסלול "חבצלות" של חמ"ן
- (28) כתבת צבאית
- (29) לוחמת במערך מודיעין השדה (2006)
- (30) לוחמת תקשוב מבצעי ביחידות השדה (2006)

הורחבו דרמטית מגוון התפקידים המשמעותיים האחרים הפתוחים בפני נשים:

□ כיום, 90% מהתפקידים פתוחים בפני נשים. לשם השוואה – לפני עשור השיעור עמד על 73% ולפני שני עשורים על 56%.

□ נשים משרתות היום במגוון תפקידים במערך הטכנולוגי והלוגיסטי בצה"ל: בתפקידים כגון הנדסאיות וטכנאיות אלקטרוניקה.

□ **קידום לקצונה** – קצינות משולבות ביתר שאת במערך השדה, בדרג הגדוד עד האוגדה. כיום משולבות קצינות פורצות דרך בתחומי הקשר, חימוש, לוגיסטיקה, מודיעין ומבצעים. קיימת שאיפה מתמדת לצמצם את שיעור הנשים המשרתות בתפקידי פקידות ומנהלה, ולהפנותן למערכים יצרניים יותר.

קיימת הקפדה בלתי מתפשרת על זכותן של נשים לסביבה מכבדת ובטוחה מהטרדה מינית:

□ מתנהלת **מלחמת חורמה** בתופעת ההטרדה המינית. צה"ל משמש בבואה לחברה הישראלית, ותופעה זו לא פסחה על הצבא.

□ נושא ההטרדה המינית מונח על סדר היום שלנו, ולצורך הטיפול בו מונחה יועצת הרמטכ"ל לענייני נשים כמנחה המקצועית של כלל הצבא בהיבטים השונים – טיפול, דיווח, הנחיה, מעקב ומחקר.

□ **קיימת מדיניות ענישה חמורה** ובלתי מתפשרת בכל מקרה של הטרדה מינית. רק קצינים בכירים רשאים לשפוט במקרים כאלה, וניתנת להם הכשרה מיוחדת וספציפית.

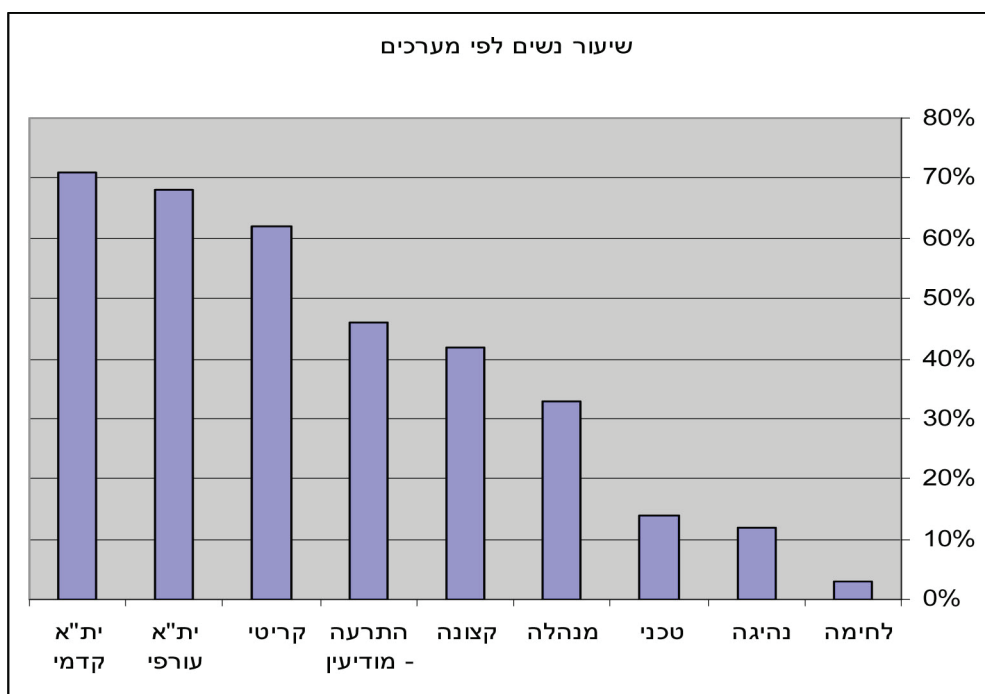
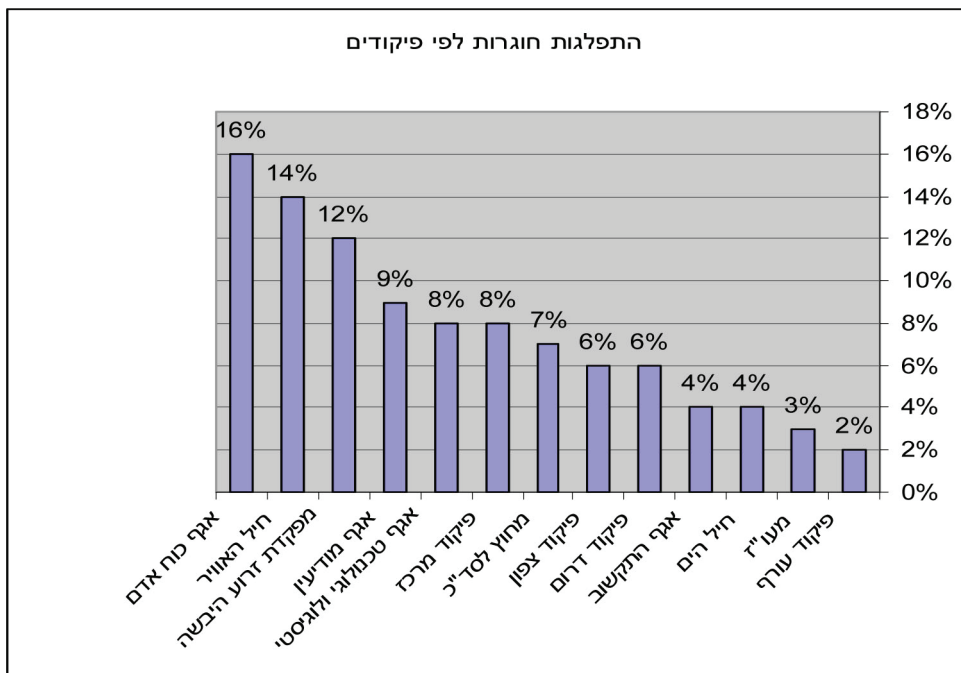
□ **הסברה נרחבת** וקבועה מתקיימת בכל ההכשרות הבסיסיות ובכל הבסיסים של צה"ל.

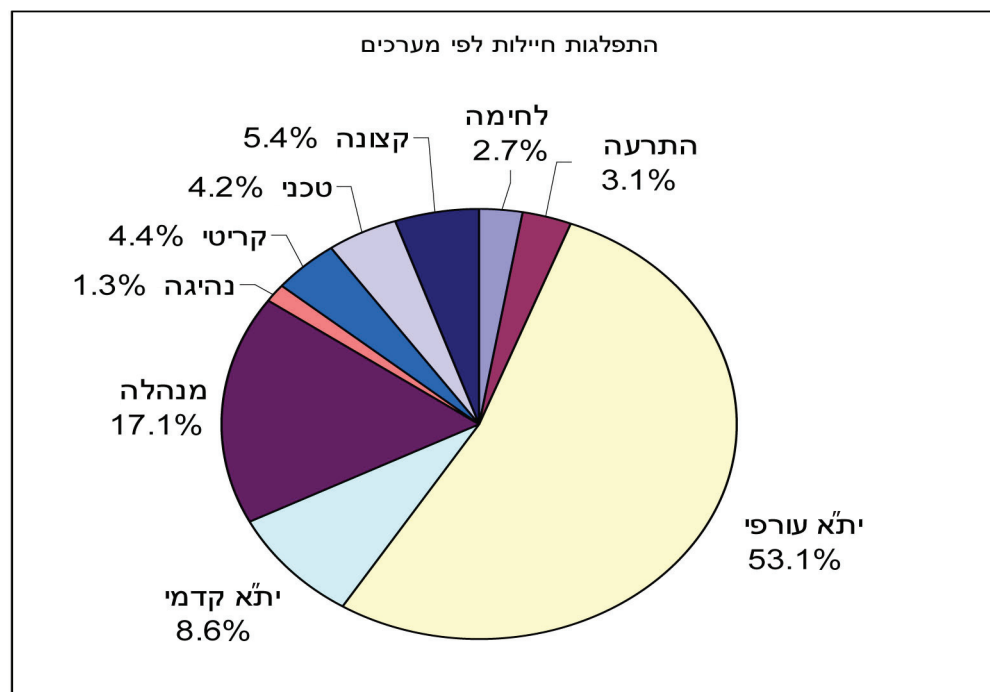
□ **חיילות מקבלות עידוד לדווח** על כל מקרה של הטרדה מינית. כל דיווח מטופל באופן יסודי עד שהוא מבורר במלואו.

□ **הורחבו המערכים התומכים והמטפלים בחיילות שהוטרו** – מערך פרט, עובדות סוציאליות, מפקדים מטפלים ביחידה, ממונות ביחידות.

נתונים נוספים:

תפקידים (יתר איכות):

ית"א קדמי - סמב"ציות, תצפיתניות, בקריות שליטה בחיל הים, מזריכות חי"ר.

ית"א עורפי - מש"קיות ת"ש, מאבחנות מחקר, חוקרות מצ"ח, מודיעין חיל האוויר.

התרעה - חיל המודיעין.

מנהלה - מש"קיות, רל"ש, פקידות.

קצת מהשטח - לוחמות מספרות

◀ מ' מגדוד "קרקל" מספרת:

"להיות לוחמת, עבורי, מסמל שירות המגלם תרומה לצד סיפוק. כשקיבלתי את הצו הראשון הבנתי שאני רוצה לעשות את הכי טוב בצה"ל, לתת מעצמי את המקסימום וכמובן ליהנות. לכן טרם גיוסי בחרתי לעבור גיבוש לתפקידי לחימה בצה"ל. לשמחתי התקבלתי וכיום אני לוחמת ביחידה בה לוחמים גברים ונשים זה לצד זה".

◀ ד' מיחידת "ינשוף" - חיל ההנדסה מספרת:

"מאז ומתמיד היה לי ברור שאשרת בצבא בתפקיד משמעותי. רציתי שירות מגוון עם אנשים מעניינים ואיכותיים, לכן אני שמחה בבחירה להיות לוחמת. מזה כשנתיים אני משרתת כלוחמת ובחצי השנה האחרונה אני ממלאת תפקיד של מפקדת כיתה".

◀ ט' מחיל התותחנים מספרת:

"היום, אחרי שנתיים וחצי בשירות כלוחמת ומפקדת, אני מבינה כמה האמירה שהחברים והמפקדים (למסלול ולפעילות המבצעית) יישארו כמו משפחה עבורי כל החיים, היא אמירה נכונה. מעבר לתרומה הרבה שלי לביטחון המדינה זכיתי להכיר חברות וחברים שאין לי שום ספק שילוו אותי כל חיי".

◀ ק' קצינה במשמר הגבול מספרת:

"מגוון התפקידים שאני ממלאת בתפקידי כיום כקצינה ובעבר כלוחמת גדול. ניתנה לי האפשרות לשרת בתפקידים לא שגרתיים בחיל, החל מתפקידי לחימה הכוללים מארבים וסיורים והן בתפקידים מובחרים, כגון כלבנות, בילוש ומודיעין. הכי חשוב זה שאת בעלי הכרתי במסגרת שירותנו המשותף כלוחמים, אז הרווחתי למעשה שתי משפחות..."

◀ א' ממערך הנ"מ - חיל האוויר מספרת:

"כל המשפחה שלי שירתה בחיל האוויר ולכן כשנודע לי כי נמצאתי מתאימה לשרת כלוחמת במערך נגד מטוסים לא היססתי. על אף הקשיים הטבעיים שהיו בהתחלה, מהר מאוד הבנתי שהשירות שבחרתי מאתגר ומספק. התפקיד משלב הגנה קרקעית וכן הפעלת מערכות נשק שמגנות על שמי המדינה. החברות שלי מהבית שגם הן לוחמות בנ"מ מרוצות עד השמים".

בחינוך המוכלל דתי

שירות הבן הדתי - דף מידע

קיבלתי צו ראשון

האם אני רוצה להתגייס עכשיו?

גיוס

אני רוצה להתגייס כי ...

- אין לי חשק להמשיך בלימודי קודש ושבעתי גם מלימודי חול.
- אני מחכה בכליון עיניים לגיוס.
- אני מרגיש מוכן מבחינה דתית.
- הצבא צריך אותי עכשיו

נח"ל
חרדי

מאור
מראש

עתודה
אקדמאית

כלל
צה"ל

לפני שמחליטים...

1. האם קיימת התאמה בין נתוני האישיים לבין הציפיות שלי?
2. האם כדאי לדחות שירות כדי לחזק את זהותי התורנית?
3. האם אוכל לשמר את זהותי האמונית במהלך השירות?
4. האם חשוב לי לשרת עם חברים?
5. איך אתמודד עם חברה מעורבת? מסוגל לשירות עם חיילות?
6. האם יש לי מספיק מידע על מגוון האפשרויות?

דחיית שירות!

אני רוצה לדחות

שירות מכיוון ש...

- אני רוצה ללמוד רק תורה.
- אני רוצה להתחזק מבחינה דתית - אמונית לפני הגיוס.
- אני רוצה להתגייס במסגרת דתית עם חברים.

האפשרויות

"הסדר" - המסלול מיועד לתלמידי ישיבות תיכוניות המוכרות על-ידי צה"ל או לתלמידים הניגשים לבחינות בגרות בתלמוד ברמה של 5 יח"ל. אורך המסלול הינו 5 שנים. מתוכן - שנה בדחיית גיוס, 16 חודשי שירות פעיל, והשאר בשירות ללא תשלום (של"ת). (פרט לשיבת הראל מודיעין שבה יש מסלול ששסדר). ההרשמה נעשית בלשכות הגיוס עד מרץ בכל שנה לתלמידי כיתות י"ב.

ישיבה גבוהה - המסלול מיועד לבחורים שתורתם אומנותם. עליך לפנות בבקשה למדור בני ישיבות שבלשכת הגיוס האזורית עד 31.3 בשנה בה ימלאו לך 18 שנים. ככלל, זכאי למעמד זה מי שלמד באופן סדיר בישיבה מיום שמלאו לו 16 שנים, או שלמד בבית ספר תיכון ממלכתי-דתי ונבחן במבחן בגרות בתלמוד בהיקף של חמש יחידות לימוד.

מכינה קדם-צבאית - תורנית
מסלול המכין את בוגרי מערכת החינוך הדתית, לקראת שירות משמעותי בצה"ל ומחזקם מבחינה רוחנית ודתית. גיוס הולומדים במכינה נדחה ובתום הלימודים במכינה מתגייסים לשירות סדיר מלא.

נח"ל חרדי - נועד לבני נוער דתיים המעוניינים בשירות קרבי בצה"ל בתנאים שיאפשרו להם לשמור על צביונם המיוחד ואורח החיים אליו הורגלו. בני הנוער מתגייסים לשירות של שלוש שנים: שנתיים שירות קרבי ושנת לימודים (קיימים מסלולים שונים).

ישיבת שילוב
מסלול גיוס מיוחד הכולל שירות צבאי מלא של שלוש שנים בצה"ל, ושנתיים לימוד בישיבה, עם אפשרות ללימודי המשך. התלמידים מתחילים בשנת הלימודים הראשונה מיד לאחר בית ספר ובסופה מתגייסים לשנה וחצי. לאחר השנה וחצי חוזרים התלמידים לעוד שנה בישיבה, ולאחריה משלימים עוד שנה וחצי בצבא. התלמידים אינם משרתים במחלקות נפרדות, ויכולים להתגייס לכל יחידה בצה"ל.

שירות הבן הדתי - הבוונה למסלול המשך

לכוגרי החמ"ד מוצעים מגוון מסלולים להמשך דרכם לאחר התיכון. תפקידו של המחנך/הר"מ משמעותי בסיוע לתלמיד ובהכוונתו בבחירת דרכו, המתאימה ביותר לאישיותו, לרצונותיו ולדרכה של הציונות הדתית. אחד הכלים החשובים ביותר העומדים לרשות המחנך/הר"מ הוא השיחה האישית.

לפניך הצעה לניהול שיחה אישית ובה תוכל להיעזר בהכוונת כל אחד מתלמידיך למסלול המתאים לו, וכן שאלון למילוי על ידי התלמיד כהכנה לשיחה.

הצעה לניהול שיחה אישית

הממד	הקריטריון	הביטויים המעשיים
עקרונות לניהול השיחה	פתיחות	מתן אפשרות לתלמיד להביע את דעותיו ללא שיפוט.
	הקשבה	להאזין, לשמוע באופן מכוון, לשים לב לנאמר בליווי תגובה בעת הצורך: הנהון עם הראש, ישיבה קרובה יחסית, מילות הסכמה.
	הוקרה, קבלה, אמון	לקבל את התלמיד כאדם בפני עצמו, בעל ערך, לפתח אמון בסיסי, לתת לו הרגשה שהוא ראוי לאמון. לתפוס את התלמיד כאדם שמסוגל לקבל החלטה ולהוביל עצמו בדרך הטובה.
	אמפתיה	הזדהות מובילה לאמפתיה. נסה כמיטב יכולתך לעשות את דרכו של תלמידך ולראות את העולם דרך עיניו, כאילו זה עולמך. "להיכנס לנעליו של התלמיד עם היכולת לצאת מהן".
	כבוד	- לא לעסוק בדבר אחר (לדוגמה: מחשב, פלאפון). - להביט בעיני התלמיד. - שפת גוף המשדרת הקשבה, לא לקטוע או להתפרץ לדבריו. - לא להתנשא (כדוגמת: "אני המומחה", "אני יודע מה טוב בשבילך"). - להימנע מתנועות גוף המשדרות זלזול או חוסר הערכה.
	כנות	פגישה על בסיס אדם מול אדם, מגע אישי וישיר.
	התחברות	הבנת התלמיד ברגש, בהיגיון, בתהליכי חשיבה, כפי שבאים לביטוי אצל התלמיד.

מיומנויות לצורך קבלת החלטות	איסוף אינפורמציה	- האם התלמיד יודע מה האפשרויות העומדות לפניו? - מה עשה/ היכן היה עד כה? (ביקור בשיבות/מכינות, צו ראשון/שני, מיונים בצבא, גיבושים, פסיכומטרי ועוד) - האם התייעץ עם אנשים נוספים? אם כן, עם מי? (דעת הורים, אחים גדולים, חברים וכו')
	בירור מוקדי הכוח של התלמיד	- לעזור לתלמיד לזהות את נקודות החוזק שלו שאותן הוא רוצה לטפח בהמשך דרכו. (לדוגמה: למדן, כושר מנהיגות, יכולת פיזית, יכולת אינטלקטואלית וכו')
	הבחנה בין הגורמים לקושי לבין הקשיים הנלווים	- לעזור לתלמיד לזהות את הקשיים העולים מכל אחת מהדרכים שביניהן הוא מתלבט. - לעזור לתלמיד להבחין בין הגורמים / הסיבות לקושי לבין קשיים נלווים.
	עידוד	- לשבח את התלמיד, להאיר את נקודות החוזק שלו בעיניך, לעודד, לשים דגש על צדדיו החיוביים. לחזק את דבריו, לתת דוגמאות מהחיים האישיים, או מסיפורים של אחרים. לתת לגיטימציה לקשיים ולהתלבטות, בד בבד עם הכוונה והארות שיכולות לפתור את הקושי או לסייע בהתמודדות עמו.
	שימוש במשחק תפקידים	במידת הצורך, השתמש במתודה זו כדי לשקף לתלמיד את מצבו, דעתו, התלבטויותיו. "מה היית מיעץ לי לו הייתי אתה?"
תהליכי חשיבה לצורך קבלת החלטות	תהליכים במהלך השיחה	הגדרת הקושי
		מיקוד
		שיקוף (הצבת ראי מול פניו של התלמיד שבו יוכל לראות את התלבטויותיו, התייחסותו לאפשרויות השונות וכו').
		פרשנות
		הצעות להמשך חשיבה או מעשה בדרך לקבלת ההחלטה.
	סיכום השיחה	- המלצות - הפניה להתייעצות עם גורמים נוספים (הורים, יועץ, ראש הישיבה, מנהל, חבר בוגר ועוד).
	תהליכים מטא קוגניטיביים לאחר השיחה	- להיות מודע לרגשות שהתעוררו בעקבות השיחה. - לתת מקום הן לרגש והן לשכל ולאזן ביניהם.

תלמיד יקר,

כבוגר החמ"ד מוצעים לך מגוון מסלולים להמשך דרכך לאחר התיכון. על מנת שנוכל לסייע לך בהכוונה לבחירה המתאימה ביותר לאישיותך ולרצונותיך בדרכה של הציונות הדתית, אנא מלא שאלון זה.

מה הא32?

1) מה האפשרויות העומדות לפניך?

2) מה עשית? היכן היית עד כה? (ביקור בשיבות/מכינות, צו ראשון/שני, מיונים בצבא, גיבושים, פסיכומטרי ועוד)

3) עם מי התייעצת עד כה? (הורים, צוות חינוכי, אחים גדולים, חברים וכו')

4) מהן, לדעתך, נקודות החוזק שלך, שאותן אתה רוצה לטפח בהמשך דרכך? (לדוגמה: למדן, כושר מנהיגות, יכולת פיזית, יכולת אינטלקטואלית וכו')

5) מהם, לדעתך, הקשיים העולים מכל אחת מהדרכים שביניהן אתה מתלבט?

6) מה עשוי לעזור לך להתקדם בתהליך קבלת ההחלטות?

יעוץ מ _____

ביקור ב _____

שירות לאומי לבנות

(הצעות להפעלות לקראת שירות הבת הדתית - בשער 5 "סל הפעלות")

על פי החוק בישראל, כל מי שקיבל פטור משירות צבאי יכול להתנדב לשירות לאומי. אוכלוסייה זו כוללת נשים וגברים, יהודים, ערבים, חרדים, ופטורי גיוס מסיבות שונות, כגון מסיבות רפואיות. עם זאת, רוב מתנדבי השירות הלאומי בישראל הן בנות דתיות לאומיות ששוחררו מחובת השירות בצה"ל מטעמי דת.

השירות הפך לנורמה חברתית בכל גוני הקשת של הציבור הדתי לאומי. תרומתן של בנות השירות הלאומי מורגשת כיום בכל תחומי החיים, והבנות זוכות להערכה על תרומתן. ישנם מקומות שלא ניתן כלל לתאר מתן שירותי חינוך, רווחה, סיעוד ועזרה לזולת, ללא תרומתן של בנות השירות הלאומי.

הרשות האחראית על השירות הלאומי היא **"מינהלת השירות האזרחי-לאומי"** במשרד ראש הממשלה. השירות הלאומי בישראל פועל במגוון תחומים, בין השאר:

- ☐ תגבור כוח ההוראה והסיוע בבתי ספר ובגני הילדים.
- ☐ העברת שיעורי יהדות בבתי ספר חילוניים.
- ☐ עזרה בבתי חולים ובמרפאות.
- ☐ טיפול בבעלי מוגבלויות פיזיות או נפשיות.
- ☐ עזרה למגן דוד אדום.
- ☐ עזרה למשטרת ישראל ולשב"כ.
- ☐ עזרה למוקדי הביטחון ביו"ש במסגרת "צופות יש"ע".
- ☐ עבודה משרדית במקומות מגוונים, ביניהם קופת חולים, בית המשפט ועמותות שונות.
- ☐ שירות לאומי בתפוצות.

משך השירות הלאומי הוא שנה אחת או שנתיים, וניתן להפסיקו בכל עת. עם זאת, על מנת לקבל את מלוא התנאים (כגון מענק שחרור), יש לשרת שנה אחת מלאה. השירות הלאומי מופעל על ידי שמונה עמותות שהוסמכו לכך על ידי משרד ראש הממשלה. המדינה מפעילה סמכויות פיקוח ותכנון אסטרטגי מקיף לכל נושא השירות, באמצעות מינהלת השירות האזרחי-לאומי.

במהלך השירות הלאומי מקבלת המתנדבת דמי כלכלה בסך כמה מאות שקלים. עם תום השירות הלאומי זכאית המתנדבת להטבות על פי חוק קליטת חיילים משוחררים, בדומה להטבות הניתנות למי ששירת בצה"ל במשך אותו זמן.

העמותות המפעילות את השירות הלאומי

◀ שלומית

"שלומית" הנה עמותה ציבורית, בלתי מפלגתית להפעלת מתנדבים לשירות לאומי. היא מוכרת ומאשרת על ידי משרד הרווחה והמוסד לביטוח לאומי כגוף שעיסוקו בהפעלת מתנדבים בשירות לאומי. מטרת העמותה להביא למודעות הציבור כי קיימת אלטרנטיבה לשירות הצבאי, לאלה שנמנע מהם להתגייס, וכי חלופה זו היא בעלת תרומה משמעותית לקידום החברה והקהילה בישראל. עמותת "שלומית" מאפשרת לכלל ציבור הצעירים והצעירות במדינה לתרום לחברה וגם ליהנות מאותן זכויות המוקנות להם על פי חוק.

"שלומית" מפעילה מתנדבות צעירות חילוניות שצה"ל לא גייס לשורותיו וכן בנות ערביות-נוצריות, מוסלמיות ובדואיות ומתנדבים יהודיים (בנים) בעלי פטור רפואי.

□ תחומי ההתנדבות:

- חינוך:** מעונות יום, גני ילדים, בתי ספר לחינוך מיוחד, פנימיות ילדים ונוער ועוד.
- רווחה:** מרכזי יום לקשיש, בתי אבות, טיפול בילדים ובבוגרים חריגים, מקלטים לנשים מוכות, מועדוניות ועוד.
- קליטת עלייה:** עבודה עם עולים במרכזי קליטה ובקהילה.
- בריאות:** חובשים מלווים באמבולנסים, בבנק הדם, בבתי חולים ובמסגרות רפואיות קהילתיות שונות.

עמותת שלומית: רח' מנחם בגין 16, ת.ד. 1738 רמת-גן 52117, טל' 03-6129202, פקס: 03-6219402. סניף חיפה: 04-8207171.

אתר באינטרנט: www.shlomit.org.il דואר אלקטרוני: A-shlom@zahav.net.il

◀ עיריית ירושלים, אגף הרווחה, היחידה העירונית לשירות לאומי

אגף הרווחה בעיריית ירושלים עומד לרשות תושבי העיר בתחומי רווחת הפרט, המשפחה והקהילה. האגף פועל באמצעות צוותים מקצועיים ומיומנים לשיפור רווחתם ואיכות חייהם של תושבי העיר.

□ תחומי ההתנדבות:

- רווחה:** ההתנדבות מתקיימת במסגרת הלשכות לשירותים חברתיים שבאגף ובמוסדות ציבור, במתן סיוע לילדים, משפחות, קשישים, מוגבלים ועוד.
- חינוך מיוחד וחברה:** ההתנדבות מתקיימת בחינוך הפורמלי והבלתי פורמלי; פעילות בגני ילדים, בבתי ספר, בחינוך המיוחד, חונכות אישית, מועדוניות, מתנ"סים ועוד.
- בריאות:** פעילות ההתנדבות מתקיימת בבתי חולים ובמסגרות של בריאות הציבור.
- מעקב והדרכה:** במהלך העבודה ניתנת הדרכה צמודה מאנשי מקצוע, טיפול מיידי בכל בעיה והשתלבות בצוות רב-מקצועי.

היחידה העירונית לשירות לאומי, כיכר ספרא 7, ירושלים. טל' 02-6296916, פקס: 02-6296562.

אתר באינטרנט: www.Jerusalem.muni.il (שירות לאזרח-אגף רווחה).

◀ בת עמי, אמונה / אלוהה

"בת עמי" הנה התארגנות משותפת להפעלת מתנדבים בשירות הלאומי במסגרת לאומית-ציונית-דתית. יעדי השירות נקבעים בהתאם לשיקולים לאומיים, ערכיים, ציוניים ודתיים על פי הנחיות הלכתיות ובתיאום עם משרדי הממשלה הנוגעים בדבר. "בת עמי" מפעילה מערך ליווי, הנחיה ופיקוח ברמה יישובית, אזורית וארצית, הכולל רכזות, מנחות אזוריות, רבנים, אנשי חינוך, אנשי ארגון ופסיכולוגיות.

□ תחומי ההתנדבות:

חינוך: קידום הילד במסגרת החינוך הרגיל בתחום הלימודי, החינוכי והחברתי, החל מגני הילדים וכלה בבתי הספר התיכוניים.

רווחה: סיוע לאוכלוסייה בעלת נכות נפשית או פיזית, שילוב בעבודה סיעודית וחינוכית על פי צורכי המוסד, סיוע לתפקודם של הנכים והמוגבלים וארגון פעילות חברתית בתוכם. העבודה מתמקדת במחלקות הרווחה, מוסדות הילדים, קשישים, שירות למפגר ועוד.

בריאות: שירות במספר בתי חולים כסיוע לצוות הרפואי במחלקות השונות וכן בקופות חולים ברחבי הארץ.

"בת עמי": רח' גוואטמלה 22, קרית יובל, ירושלים. טל' 02-5411333, פקס: 02-6413089.

אתר באינטרנט: www.bat-ami.org.il

◀ האגודה להתנדבות בע"מ בישראל

"האגודה להתנדבות" יסדה את השירות הלאומי בשירותים חיוניים במדינת ישראל, תוך דאגה לחיזוקם הרוחני והדתי של המתנדבים. המסגרת הוקמה לבוגרי החינוך הדתי המבקשים לשרת בהתנדבות את המדינה במשך שנה או שנתיים. "האגודה להתנדבות" משתתפת בחיזוק היישובים ומוסדות החינוך בערי הפיתוח, מאילת ועד קריית שמונה, ביש"ע ובגולן.

□ תחומי ההתנדבות:

בריאות: בתי חולים, מד"א.

ביטחון פנים: משטרת ישראל, מג"ב.

חינוך: בית ספר יסודי (חינוך רגיל וחינוך מיוחד) חט"ב, ישיבות תיכוניות, מפת"ן, קליטת עלייה, פנימיות, קומונרים בתנועת נוער (בני עקיבא ואריאל).

רווחה: בתי אבות, מע"ש, שירות למפגר.

האגודה להתנדבות בע"מ: רח' הרב נורוק 3, ירושלים. טל' 02-6521140, פקס: 02-6521149.

מוקד לפניות בימים א'-ה' בין השעות 16:00 - 21:00 : 133-233-1800.

אתר באינטרנט: www.sherut-leumi.co.il

◀ ש"ל - העמותה לשירות לאומי אזרחי חלופי

"של" הנה עמותה ציבורית בלתי מפלגתית, מוכרת ומאושרת על ידי משרד הרווחה והמוסד לביטוח לאומי, כגוף שתפקידו ועיסוקו בהפניית מתנדבים לשירות לאומי. מטרת העמותה היא להעלות את ערך ההתנדבות בהיעדר אלטרנטיבה אחרת בפני קהלים רבים בישראל. העמותה שמה לה למטרה לגייס את כלל ציבור הצעירים בישראל, דתיים וחילוניים כאחד, ואלה שנמנע מהם להתגייס לצבא, כולל בני מיעוטים, ערבים, נוצרים ובדואים.

□ תחומי ההתנדבות:

רווחה, חינוך בתי ספר וגני ילדים, מתנ"סים, עלייה וקליטה ובריאות.

"של" העמותה לשירות לאומי אזרחי חלופי: רח' הנביאים 23, קרית אתא. טל' / פקס: 04-8438045.

◀ עמינדב

עמינדב פועלת בתחום השירות הלאומי כ-20 שנה (מתוכם כשש שנים במסגרת המטה המשותף "בת-עמי"). בהנהלת עמינדב חברים רבנים, אישי חינוך ואישי ציבור המתווים את דרכה של האגודה בבחירת מקומות השירות ובליווי הבנות.

□ תחומי ההתנדבות:

חינוך, רווחה, קליטת עלייה, בריאות ובכל תחום הנדרש במדינת ישראל.

עמינדב: בית גשר - רח' המלך דוד 10, ירושלים. 94101, טל' 02-6231052 פקס: 02-6231491.

רח' טשרניחובסקי 57, רחובות 76503, טל' 08-9492424, פקס: 08-9492417.

אתר באינטרנט: www.aminadav.org.il

המגזר הדרוזי בצה"ל

(הצעת הפעלה למגזר הדרוזי – בשער 5 "סל הפעילויות")

בשנת 1955 החיל ראש הממשלה דוד בן גוריון על הדרוזים את חוק גיוס החובה. המחזור הראשון של המגויסים הדרוזים התגייס בחודש מאי 1956.

השירות בצה"ל בקרב הצעירים הדרוזים הפך להיות נושא מובן מאליו ומרבית הצעירים הדרוזים מתאימים עצמם לשירות. מאות קצינים דרוזים משרתים בעמדות פיקוד גבוהות. אחוז המתגייסים מקרב המגזר הוא מן הגבוהים במדינה (83.5%) ואחוז המתנדבים לחילות הקרביים הינו הגבוה ביותר (56%) (מתוך: "הדרוזים ומדינת ישראל – ששים שנות עצמאות", הוצאת מרכז יד לבנים הדרוזים).

פעילות ההכנה לשירות בצה"ל במגזר הדרוזי מבוצעת בשיתוף פעולה בין משרד החינוך – מינהל חברה ונוער, לבין המרחב הדרוזי (גדנ"ע) והאגף הביטחוני-חברתי של משרד הביטחון.

יעדים בפעילות ההכנה לצה"ל

- ☐ הכנת המלש"בים לשירות משמעותי בדגש על קרבי בצה"ל על ידי חשיפתם לכלל היחידות, המסלולים והתפקידים.
- ☐ בניית תוכנית הכנה לצה"ל והפעלתה בכלל המסגרות במגזר בהתאם לנתוני המסגרת.
- ☐ להוות גוף מרכזי, משמעותי ומתכלל את עבודת ההכנה לצה"ל במגזר.
- ☐ עבודה פרטנית בקרב המלש"בים בשיתוף עם לשכות הגיוס, שיווק, איתור וליווי אישי לפרויקט "עתידים" ולמכינה הקדם צבאית.
- ☐ נטילת חלק והשתתפות פעילה באירועים המגזריים.
- ☐ המשך שיתוף פעולה וחיזוק הקשר עם משרד החינוך, משרד הביטחון, פורום ראשי רשויות, בית יד לבנים.
- ☐ שימור אחוזי הגיוס המגזריים הגבוהים.

פעילות שוטפת

- ☐ שיעורי הכנה לצה"ל - שיעורים המועברים על ידי המד"נים בבתי הספר בכיתות י' ו-י"ב.
- ☐ שבוע גדנ"ע - שבוע גדנ"ע בבסיסים עם תוכנית המותאמת לאוכלוסייה.
- ☐ מיצג חילות - מיועד לכיתות י"ב.
- ☐ הרצאות קצינים בכירים - על חשיבות השירות ואופיו. לרוב המרצים הינם קצינים דרוזים.
- ☐ פרויקט "בעקבות לוחמים" - בשיתוף האגף הביטחוני-חברתי.
- ☐ ערבי הורים-תלמידים בנושא שירות משמעותי, חשיפה לעתודה האקדמית ופרויקט "עתידים".
- ☐ מבצע "נר, זר ודגל" - במסגרת אירועי יום הזיכרון. בשיתוף הרשויות המקומיות ותנועות הנוער.
- ☐ סדנאות לקראת שירות - לכיתות י"א. בשיתוף האגף הביטחוני-חברתי.

פעילות ייחודית למגזר

- ☐ ערבי מתגייסים - כנסים למתגייסים על פי מחזורי הגיוס.
- ☐ "בעקבות הלוחמים הדרוזים" - הפעילות מבוצעת בשיתוף גדוד חרב - הגדוד של העדה הדרוזית.
- ☐ יום החייל הדרוזי - אירוע הצדעה לחיילים ולמלש"בים הדרוזים.
- ☐ קורס מ"כים, גדנ"ע - מתבצע במסגרת פעילות הקיץ לבוגרי כיתות י' ו-י"א.
- ☐ המכינה הקדם צבאית הדרוזית - מכינה בשיתוף הגדנ"ע ועמותת כרם-אל. בשנתה הראשונה, תשס"ט, מונה המכינה 27 חניכים. הפעילות מתקיימת בבית יד לבנים הדרוזים בסירת הכרמל.

תוכניות לאוכלוסיות ייחודיות

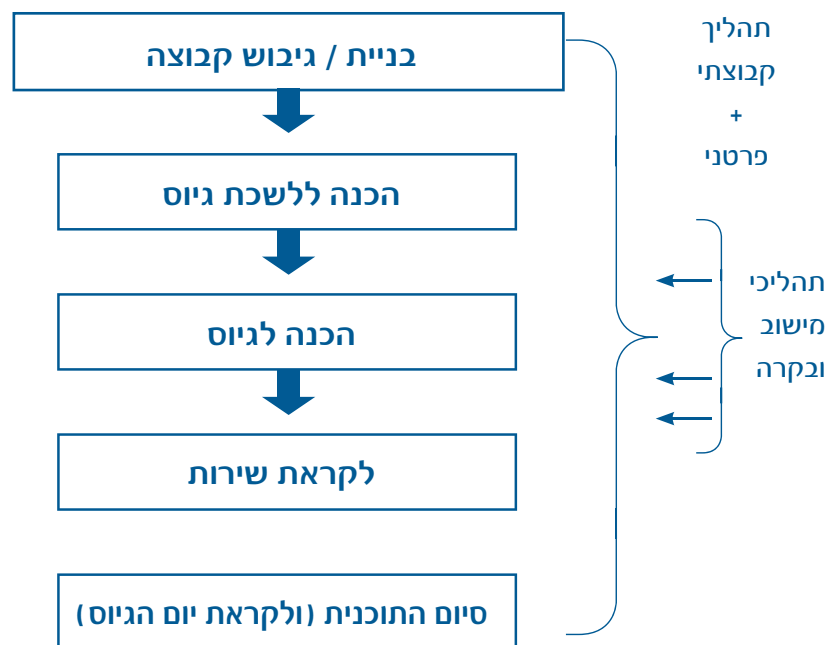
קידום נוער

מבוא

לפרק הגיוס והשירות בצבא נודעת משמעות רבה בעיניהם של מרבית בני הנוער. עם זאת, המעבר ממעמד של מלש"ב, מועמד לשירות ביטחון, למעמד של חייל, כרוך לא רק בשינויים בדרישות החברתיות מן הפרט, אלא גם בשינויים מרחיקי לכת בשגרה ובתנאי החיים, בסביבה, בחברים ובהיבטים אחרים של ה"קיום האישי". לכן, ההנחה היא שהכנה לקראת הגיוס יכולה לסייע למלש"ב להסתגל טוב יותר לדרישות ולתנאי השירות בצבא ואף לסייע לו להחזיק מעמד לאורך תקופת שירות מלאה, על אחת כמה וכמה כאשר מדובר במלש"בים שמזהים אותם כ"טעוני חיזוק" על רקע של פערים תרבותיים, עמדות אישיות או נתונים האישיים.

תוכנית זו מציעה דגם של תהליך הכנה למלש"בים "טעוני חיזוק" לקראת גיוסם לצה"ל, המתמקד בעיקר בהיבטים של משמעות השירות ושל המסוגלות האישית למלא תפקידים צבאיים.

מודל התוכנית

◀ מטרות התוכנית

□ **מטרת על:** הכנת המלש"ב למפגש עם המערכת הצבאית בשלושת השלבים העיקריים של תהליך

הגיוס וההצטרפות לשירות בצה"ל.

□ **מטרות משנה:**

בשלב א' – הכנה לתהליך המיון בלשכת הגיוס (לש"ג):

* סיוע בעיצוב תפיסה חיובית לגבי השירות והצבא

* טיפוח הנכונות לגיוס ולשירות בצה"ל

* ליווי וחניכה של המלש"ב בתהליך המיון בלשכת הגיוס

בשלב ב' – הכנה לגיוס:

* העבדת מידע "רחב" לצורך גיבוש העדפות אישיות למסלולי שירות משמעותיים

* התנסות פעילה בנושאים נבחרים בהווה הצבאית

בשלב ג' – הכנה לשירות:

* סיוע בארגון מחדש של תפיסות, מחשבות ואמונות לגבי השירות הצבאי

* חשיפה ועימות של המלש"ב עם דרישת השירות ועם השינויים הצפויים ברמה האישית

◀ התוכנית

"תוכנית ההכנה לצה"ל לאוכלוסיות טעונות חיזוק" חופפת את תהליך המיון והגיוס והיא מכינה את המלש"ב לקראת השירות ומסייעת לו במפגשיו עם המערכת הצבאית.

הכנה ללשכת הגיוס: בשלב זה מתמקדת ההכנה בשני תחומים עיקריים:

(א) הנכונות האישית לשירות, הפונה אל הכן הערכי בתוכנית ומסייעת למלש"ב לגבש עמדה אישית לגבי השירות ואופיו.

(ב) תהליך המיון – תמיכה וסיוע פרטניים בכל הנוגע לתהליך המיון בלשכת הגיוס.

הכנה לגיוס: בשלב זה מתמקדים ב:

(א) השיבוץ למקצועות צבאיים ולמסלולי שירות.

(ב) התנסות בחיי צבא.

המד"ן/עובד קידום נוער מסייעים למלש"ב להכיר טוב יותר את המערכת הצבאית, החילות והתפקידים שאליהם אולי יוכל להשתבץ, ובמקביל מאפשרים לו להתנסות ולחוות את ההווה של חיי הצבא במסגרת שבוע של אימון התנסות בבסיס גדנ"ע.

הכנה לשירות: בשלב זה ההכנה מתייחסת אל השירות עצמו.

המד"ן/עובד קידום נוער מסייעים למלש"ב בארגון מחדש של תפיסות, מחשבות ואמונות לגבי השירות הצבאי. ובין השאר מעמתים אותו עם סוגיות הקשורות לשגרה של חיי הצבא, לדרישות השירות ולמשמעות של השינויים הצפויים ברמה האישית.

◀ דגשים בהעברת התוכנית

- ☐ **התוכנית הינה קבוצתית,** אך היא משלבת בתהליך ההכנה גם מפגשים פרטניים עם המלש"בים.
- ☐ **התוכנית הינה תהליכית** ובכל אחד משלביה מאפשרים למלש"ב להתלבט, לארגן מחדש תפיסות ואמונות, לגבש עמדות ולקבל החלטות.
- ☐ **לתוכנית שלושה ממדים:** מידע, ערכים והעשרה.
- ☐ **המפגש** במסגרת התוכנית משלב בין תוכן לתהליך, ולכן משתמשים במתודות של הנחיה, בחשיפה של ידע הקיים אצל המלש"ב, ובמתן משוב.
- ☐ **התוכנית הינה מודולרית** ואין שלב בתוכנית המסתמך על השלב הקודם או על זה שלאחריו. וניתן להצטרף לסיים ו/או להתחיל כל שלב הרלוונטי למלש"ב.
- ☐ **אוכלוסיית יעד לתוכנית** מלש"בים ממסגרות חינוך / רוחחה העומדים לפני צו ראשון ו/או נמצאים בתהליכי מיון.

◀ פירוט השלבים

הכנה ללשכת גיוס (לש"ג)

מטרות:

- ☐ סיוע בעיצוב תפיסה חיובית לגבי השירות והצבא.
- ☐ טיפוח הנכונות לגיוס ולשירות בצה"ל.
- ☐ ליווי וחניכה של המלש"ב בתהליך המיון בלשכת גיוס.

משך השלב: כ-6 מפגשים (בסמוך למועד קבלת צו ראשון).

דגשים: זיהוי ואבחון עמדות אישיות וקבוצתיות בסוגיות הקשורות לגיוס ולשירות בצה"ל.

נושאים

- ☐ תיאום ציפיות וזיהוי עמדות ברמת הפרט, הקבוצה והקהילה.
- ☐ "להיות מלש"ב" - ההיבטים ההיסטוריים, החוקיים, החברתיים והאישיים.
- ☐ רוחים אפשריים מן השירות הצבאי ברמה האישית.
- ☐ "משמעות השירות" - סמינר בנושא מורשת צה"ל.
- ☐ מידע - צו ראשון, תפקידים, מושגי מיון, סוגיות פרט / תנאי שירות, תיאום ציפיות, מבחנים.
- ☐ סיכום התהליך, משוב ותגמול הקבוצה.

הכנה לגיוס

מטרות:

- ☐ העברת מידע "רחב" לצורך גיבוש העדפות אישיות למסלולי שירות משמעותיים.
- ☐ התנסות פעילה בנושאים נבחרים בהווה הצבאית.

משך השלב: 6-8 מפגשים (ובנוסף, יציאה לאימון התנסות בבסיס גדנ"ע).

דגשים:

- ☐ חשיפת המלש"ב למידע רחב ועדכני בנושאי שירות תוך שימוש באינטרנט.
- ☐ סיוע בגיבוש העדפות שיבוץ ובתהליכי קבלת החלטות.

נושאים:

- ☐ תיאום ציפיות, מיפוי וזיהוי ידע עמדות ואמונות לגבי מסלולי שירות ברמת הפרט, הקבוצה והסביבה.
- ☐ מידע כללי לגבי צה"ל (דרגות, סמלים, מבנה וכו').
- ☐ מידע חילות ומסלולי שירות.
- ☐ שאלון העדפות אישיות.
- ☐ העשרה.
- ☐ הכנה ליציאה לאימון התנסות בבסיס גדנ"ע.
- ☐ אימון התנסות.
- ☐ סיכום, משוב ותגמול הקבוצה.

לקראת שירות

מטרות:

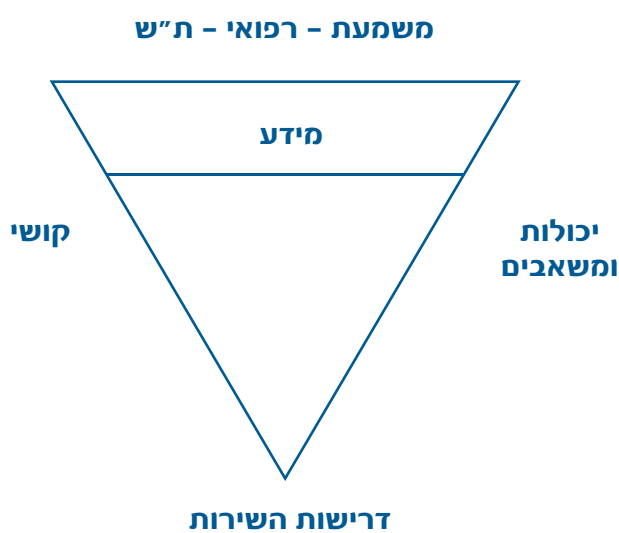
- סיוע בארגון מחדש של תפיסות, מחשבות ואמונות לגבי השירות הצבאי.
- חשיפה ועימות של המלש"ב עם דרישות השירות ועם השינויים הצפויים ברמה האישית.

משך השלב: 6-8 מפגשים.

דגשים:

- הצגת מידע בנושאי שירות המותאם לצורכי הקבוצה.
- יצירת אינוונטר/מפה "קבוצתית" של דרכי התמודדות באמצעות משולש:
דרישות השירות - קושי - יכולות ומשאבים אישיים
תוך התייחסות לסוגיות שייתכן שתתעוררנה במהלך שירותם הצבאי.

הערה: נתוני הנשירה משירות מצביעים על כך שאלה נקשרים בשלבי השירות הראשונים לאירועים הקשורים במשמעת, בשלבי שירות מתקדמים יותר לאירועים בתחום הבריאות ובתחום הת"ש (תנאי שירות).

פירוט המפגשים:

- מפגש 1:** זיהוי ומיפוי של מידע קיים ועמדות לגבי מסלול השירות.
- מפגש 2:** מערך בקו"ם - מידע: קצין מיון, שרשרת חיול, בסיס בקו"ם, סרט, ביקור וכו'.
סוגיות: שגרת חיים, ריחוק מהבית, אובדן פרטיות, שיבוץ לא רצוי.
- מפגש 3:** מערך טירונות - מידע: בסיסי טירונות, סוגי טירונות, מטרות, תוכני טירונות, מערך הסיוע ות"ש, רפואי, מפקדים ומשמעת בטירונות.
סוגיות: משמעת, ריחוק מהבית, קושי פיזי, מפגש בין תרבותי, אובדן פרטיות, ניתוק מהסביבה, שינוי בשגרת החיים.

מפגש 4:

קורס מקצועי – מידע: מקצועות קרביים (תותחן , מפקד כיתה וכו'), מקצועות טכניים (מכונאי), מקצועות תומכי לחימה (טבח, פקיד).

סוגיות: מעמד אישי, למידה, קושי פיזי, ריחוק מהבית, ארעיות.

מפגש 5:

השיבוץ, יחידת האם – מידע: שגרת יום / בסיס, סוגי בסיסים (סגור / פתוח) חובות/ זכויות, מערך הסיוע, "הקריירה" – קידום אישי.

סוגיות: מעמד אישי, משמעת, מפגש בין תרבותי, שיגרה, ריחוק מן הבית, קביעות.

מפגש 6:

לקראת השחרור – מידע: זכויות חייל משתחרר, מידע על מקצועות צבאיים מול אזרחיים – הקבלה, קורסים – השלמת השכלה.

סוגיות: משולשים ריקים – מחשבות, ציפיות ותקוות.

מפגש 7:

הערכת התהליך, תגמול הקבוצה וסיום.

מפגשים נוספים: סמים ואלכוהול, הטרדה מינית, אלימות, תאונות דרכים, בטיחות בצבא.

הערות	גורם מעביר	שיטות	מסרים עיקריים ודגשים	נושאים מרכזיים	מטרת המפגש	מפגש מס'	מטרות מרכזיות	הכנה ללשכת גיוס
מפגשים 2-1	מד"ן + עובד יח' קיזום נוער	1. ראיון פרטני 2. שאלון עמדות (קבוצתי) 3. דיון ומשוב 4. משחק עמדות (קבוצתי)	1. לגיטימיות לעמדות שונות לגבי צה"ל והשירות הצבאי. 2. חשיבות הקבוצה בהליך א. כמקור למשוב ב. הקבוצה כמגדירה העדפות וסטנדרטים	1. עמדות לגבי צה"ל והשירות הצבאי 2. מושג "ההכנה לצה"ל" ברמה האישית והקבוצתית (הצורך וכו')	1. זיהוי עמדות לגבי צה"ל והשירות הצבאי. ברמת הפרט, הקבוצה והסביבה 2. תיאום ציפיות 3. חזרה קבוצתית	1	1. סיוע בעיצוב תפיסה חיובית לגבי השירות בצה"ל 2. סיוע וחיזוק	
מפגשים 4-3	מד"ן + מג"מ בסיוע היח' לקיזום נוער + גורמי חוץ	1. דיון 2. אמצעים אור קוליים 3. סיור מור"ק (מידע) 4. מפגש עם דמויות 5. טכס מעבר למעמד חלש"ב	1. ערך ההתנדבות מול חובת השירות 2. חשיבות העבר ליצירת משמעות בהווה 3. מעבר ממעמד של נער למעמד של אזרח 4. צבא העם צבא שלי שלנו	1. חוק שירות ביטחון והשלכותיו 2. "ממתנת לצבא" 3. מעמד צה"ל 4. בחברה הישראלית ביטחון לאומי משימות לאומיות	מתן מידע לגבי הסטטוס / המעמד החוקי והחברתי של "החלש"ב"	2	לשירות בצה"ל הנכונות האישית 3. ליווי (תמיכה נוחות פיזית, והכוונה) וחינוך החלש"ב בתהליך לש"ג	
מפגש אחד	מד"ן	מידע והפעלת "מה יצא לי מזה" (התניסות)	התפתחות אישית, התקדמות, התפתחות מקצועית, השתלבות חברתית, הזדמנויות חדשות, יתרונות לעתיד	מאפייני השירות (סוגים, בסיסים, תפקידים וכו')	זיהוי תרומות אפשריות של השירות הצבאי ברמת הפרט	3		
יום או יומיים פעילות	מד"ן + מג"מ יח' + לקיזום נוער + גורמי חוץ		הקבוצה, שיתוף פעולה, תקשורת בין אישית, הנאה	סמינר ציוני, יום כיף, יום ספורט (משימתי), ערב חרבות	1. העשרה 2. הפגה והנאה 3. חיזוק הלכידות הקבוצתית והקשר מד"ן - קבוצה	4		

א"א זוגות זוגות זוגות

4-3 מפגשים	נציג לש"ג + מד"ן + גורמי קידום נוער (+היל"ה)	סיוור לש"ג, אמצעי המחשה, תרגול מבחנים ומצבים, הכנה פרטנית	פיתוח בעיות פרט לפי השירות, חשיבות הדיווח והידוע האמין, חשיבות המבחנים, אין הזדמנות שנייה לרשום ראשוני, ציפיות, חששות וקשיים	מפה לש"ג ובעלי תפקידים, מושגים, מיון, תהליכי מיון, השלכות המיונים בלש"ג על שיבוץ במסלולי שירות, אני בלש"ג	מתן מידע עדכני ומפורט לגבי תהליך לש"ג והשלכותיו לגבי השירות בעתיד	5		
מפגש אחד	מד"ן + עובד יח' לקידום נוער	טקס, דיון, שיחה, משוב כחוב / שאלון מסיבה, חלוקת תעודות / אות מסע וכו'	מתן חיזוק לקבוצה - אקס סמלי, ציפיות לעתיד (המשך פעילות)	סיכום, מתן משוב, "פרידה משלב"	1. הערכת התהליך 2. תגמול הקבוצה	6		
	מד"ן + עובד קידום נוער	שאלון: פרט קבוצה דיון קבוצתי משוב משחקי תפקיד לומדת מחשב פעילות יצירתית	1. לגיטימיות לעמדות שונות לגבי מסלולי שירות 2. חשיבות הקבוצה בתהליך א. כמקור למשוב ב. הקבוצה כמגדירה העדפות וסטנדרטים 3. הדגשת מושג העדפה בין אלטרנטיבות שונות	1. מיפוי המידע הקיים לגבי צה"ל 2. ארגון המידע וייחוס משמעות (לקשר בין מידע, עמדות והעדפות)	1. תיאום ציפיות 2. זיהוי של מידע קיים העמדות והעדפות אישיות לגבי מסלולי שירות ברמת הפרט, הקבוצה והסביבה 3. חווה קבוצתית	1	1. העברת מידע רחב לצורך גיבוש העדפות אישיות למסלולי שירות משמעותיים 2. התנסות פעילה בנושאים נבחרים בהווה הצבאית	הכנה ליום
פעילות קבוצתית 4-3 מפגשים	מד"ן + גורמי חוץ אזרחיים וצבאיים	1. אמצעים אודיו וויזואליים 2. מדברים מהשטח 3. הרצאה 4. "משחקי קרב" 5. שיו"ח 6. חומר כחוב 7. דיון	1. תפקידי צה"ל בחירום וברגיעה 2. צה"ל ארגון / גוף המבצע את החלטות הנבחרים הציבוריים 3. כפיפות (פיקודית מול מקצועית) 4. ההיגיון הצבאי 5. אורכי צה"ל 6. "השפה הצבאית"	1. כפיפות צה"ל 2. מבנה צה"ל 3. סמלים בצה"ל (דרגות אותות) 4. צה"ל בחירום וברגיעה	הצגת מידע רחב ועדכני לגבי צה"ל	2		

4-3	מפגשים פעילות קבוצתית	מד"ן + גורמי חוץ צבאיים ואזרחיים	1. אמצעים אודיו-ויזואליים 2. סיורים 3. "מדברים מהשטח" - "אחים בוגרים" חומר כתוב (פרסומי)	1. צה"ל משבץ למסלולי שירות בהתאם לצרכיו. השיבוץ נעשה בדרך כלל בהתאם לנתוני המלש"ב. ניתן לשפר נתונים מסוימים טרם הגיוס ובעת השירות. לפרט אפשרות מוגבלת להשפיע על שיבוץ הצבאי 2. כדאי ורצוי לגבש העדפות שירות לגבי מספר אלטרנטיבות	חילות צה"ל מסלולי שירות נתוני מיון ותנאי קבלה	3	הצגת מידע ממוקד ומפורט לגבי חילות צה"ל ומסלולי שירות, כבסיס לקבלת החלטות	
מפגש אחד פעילות קבוצתית ופרסנית	מד"ן	1. מילוי שאלון העדפות אישיות 2. ניתוח 3. משוב קבוצתי	1. חשוב לקחת בחשבון מקסימום המידע לצורך קבלת החלטה 2. גיבוש העדפות לגבי מספר אפשרויות שיבוץ 3. מותר להחרט ולטעות בבחירה	שאלון העדפות אישיות	לסייע בקבלת ההחלטות לגבי מסלולי שירות מועדפים	4		
4-3 מפגשים פעילות קבוצתית					1. העשרה 2. הפגה והנאה 3. חיזוק הלכידות הקבוצתית, והקשר - מד"ן קבוצה	5		
תוכנית אימון ההתנסות תחואם יחד עם בסיס האימון	מד"ן + נציג בסיס				1. תיאום ציפיות 2. העברת מידע רלוונטי לגבי שבוע אימון התנסות	6		
					1. הצגת תוכנית השבוע 2. פרטים טכניים 3. בירור עמדות וציפיות אישיות וקבוצתיות לגבי האימון	7		
	מד"ן + עובד קידום נוער	1. טקס, מסיבה, מסע, קומז'ץ 2. שיחה / שאלון	1. מתן חיזוק לקבוצה 2. אקט סמלי 3. ציפיות לעתיד (המשך הפעילות)	1. סיכום 2. מתן משוב 3. פרידה משל"ב (1/1) או מהקבוצה	הערכת התהליך תגמול הקבוצה	8		

זוּלְגָאָה זוּלְגָאָה זוּלְגָאָה זוּלְגָאָה

מכש אחד	מד"ן + עובד קידום נוער	1. ראיון פרטני 2. משחק 3. שאלון / העמדות / קבוצתי 4. דיון 5. משוב	1. חשיבות הקבוצה בתהליך א. כמקור למושג 2. הקבוצה כמדירה העדפות וסטנדרטים 3. מתן לגיטימיות להגדרות ולביטוי קושי 4. דרישות הצבא מכוונות למילוי התפקיד בצורה אופטימלית 5. אין מקום לשרירותיות בצבא שוויוניות	מיון מידע ועמדות	1. תיאום ציפיות 2. זיהוי ומיון של מידע קיים ועמדות לגבי מסלול השירות ותהליך ההכשרה 3. חזרה קבוצתי	1 2	1. לסייע בארגון מחדש של תפיסות, מחשבות ואמונות לגבי השירות הצבאי 2. לחשוף ולעמת את המלש"ב עם דרישות השירות ועם השינויים הצפויים ברמה האישית דגשים מרכזיים לפרק: דרישות הצבא מכוונות למילוי התפקיד הצבאי בצורה האופטימלית. אין מקום לשרירותיות בצבא. שוויוניות של חיילים ומפקדים מבחינת זכויותיהם וחובותיהם	לקראת שירות
מכש 2-1 מפגשים	מד"ן + גורם חוץ עובד קידום נוער	1. משולשים 2. סיור בקו"מ מפה 3. סרט שרשרת חיול 4. משחק סימולציה 5. דיון 6. משוב	1. העברת מידע בנושאי בקו"מ 2. זיהוי והתעמתות עם קשיים אפשריים בשלב זה מול דרישות השלב/ המצב 3. זיהוי יכולת אישית (קבוצתית) כמענה לקשיים (פתרון בעיות)	1. קצין מיון 2. שרשרת חיול 3. מיקום הבסיס	1. תיאום ציפיות 2. זיהוי ומיון של מידע קיים ועמדות לגבי מסלול השירות ותהליך ההכשרה 3. חזרה קבוצתי	1 2	1. לסייע בארגון מחדש של תפיסות, מחשבות ואמונות לגבי השירות הצבאי 2. לחשוף ולעמת את המלש"ב עם דרישות השירות ועם השינויים הצפויים ברמה האישית דגשים מרכזיים לפרק: דרישות הצבא מכוונות למילוי התפקיד הצבאי בצורה האופטימלית. אין מקום לשרירותיות בצבא. שוויוניות של חיילים ומפקדים מבחינת זכויותיהם וחובותיהם	לקראת שירות

מפגשים 3-2	מד"ן + גורם חוץ או עובד קידום נוער	1. משולשים 2. סרטי: "סירנים", "חבאים" הפלוגה 3. סיור בבט"ר 4. דיון 5. משוב 6. דיוני דילמה	הקשר הבלתי נפרד בין המערך הקרבי, הטכני והתומך	1. רציונל הטירונות 2. סוג טירונות (בסיסים, רובאי, אופי) 3. כושר גופני 4. מטרונות 5. משמעת בטירונות 6. זכויות וחובות 7. מערך הסיוע בשירות 7. "מעמד" הטירון (יוחסי מפקד - פקוד)	1. העברת מידע בנושא טירונות 2. זיהוי והתעמתות עם קשיים אפשריים בשלב זה מול דרישות השלב / המצב 3. זיהוי יכולת אישית (וקבוצתית) כמענה לקשיים (פתרון בעיות)	3		
מפגשים 2	מד"ן + גורם חוץ או עובד קידום נוער	1. סיור 2. משחק קורסים 3. טריוויה 4. דיון - משוב 5. מידע כתוב	הקשר הבלתי נפרד בין המערך הקרבי, הטכני והתומך	1. דוגמאות לגבי בסיסי הדרכה 2. דוגמאות למסלולים 3. מאפייני קורס מקצועי "מעמד" הקורסיסט	1. העברת מידע בנושא קורסים מקצועיים 2. זיהוי והתעמתות עם קשיים אפשריים בשלב זה מול דרישות השלב / המצב 3. זיהוי יכולת אישיות (וקבוצתית) כמענה לקשיים (פתרון בעיות)	4		

2 מפגשים	מד"ן + גורם חוץ או עובד קידום נוער	1. מידע כתוב 2. סיור 3. דיון – משוב		1. סוגי בסיס (פתוח-סגור, שטח-שדה-וישוב) 2. שיגרת יום בבסיס 3. זכויות וחובות (מערכת יחסי מפקד-מפקד) 4. מערך הסיוע 5. מסלול קידום אישי (פד"מניקים)	1. העברת מידע בנושאי יחידת אם זיהוי והתמחות עם קשיים אפשריים בשלב זה מול דרישת השלב / המצב 3. זיהוי יכולות אישיות (וקבוצתיות) כמענה לקשיים (פתרון בעיות)	5		
רצוי להתייחס למפגש זה כחלק ממפגש סיכום		1. העברת חומר כתוב 2. משחק		זכויות חיילים משוחררים	1. מתן מידע לגבי זכויות חיילים משוחררים 2. מתן מידע לגבי תהליך השחרור	6		
	מד"ן + עובד קידום נוער	1. טקס / תמונת מחזור / קומז'ץ / מסיבה 2. שיחה שאלון	1. מתן חיזוק לקבוצה 2. אקס סמלי 3. ציפיות לעתיד	1. סיכום 2. מתן משוב 3. פרידה	1. הערכת התהליך 2. תגמול הקבוצה	7		

◀ הכנה לצה"ל בקרב עולים חדשים

(ניתן לעיין בחוברת "עולים לצה"ל - הכנת עולים לקראת הגיוס לצה"ל" באתר מינהל חברה ונוער ◀ המינהל לשרותך ◀ קטלוג פרסומים ◀ הכנה לשירות בצה"ל)

בשנים האחרונות אנו עדים לגיוס נרחב של עולים חדשים לצה"ל. מרבית העולים המתגייסים הם יוצאי חבר המדינות ואתיופיה.

חייל נחשב לעולה חדש אם עברו פחות משלוש שנים מיום שקיבל אזרחות ישראלית או אם הגיע לארץ אחרי גיל 16. החיילים יוצאי אתיופיה מוגדרים כעולים חדשים אם לא נולדו בישראל. דהיינו, לגביהם הטיפול אינו תלוי בשנת העלייה. חייל שנחשב עולה חדש ביום הגיוס, יוגדר ככזה עד יום השחרור, ויהיה זכאי לכל ההטבות של עולה חדש. בנוגע לחיילות עולות - בת שעלתה לארץ אחרי גיל 17 אינה חייבת בגיוס.

יש להעיר כי הגדרה זו שרירותית, ואינה לוקחת בחשבון הבדלים בין-אישיים בקרב אוכלוסיית המתגייסים לצבא. כלומר, יש חיילים שהגיעו לישראל לפני שנים רבות ואינם מוגדרים פורמלית כעולים חדשים, ובכל זאת המנטליות שלהם ומצבם האישי קרובים יותר לאלה של עולים חדשים מאשר לאלה של ילידי ישראל. באופן דומה יש להניח כי במקרים מסוימים עולה הגיע לישראל אחרי גיל 16, אך התערה מהר בחברה הישראלית, וביום גיוסו הוא דומה למרבית הישראלים הסובבים אותו.

למותר לציין כי השתלבות מוצלחת של העולה בצה"ל מבטיחה מיצוי אופטימלי של כוח אדם בצה"ל וכן התערות של החייל בחברה ובמדינה. זאת ועוד, סיוע למתבגר עולה חדש בתהליך ההסתגלות לצה"ל עשוי לעזור לחיזוק דימויו העצמי ובמקרים מסוימים אף לחיזוק השתלבותה של המשפחה בכללותה בישראל. לכן הכנה ייעודית של העולים החדשים בנושא המעבר אל השירות הצבאי ראויה לתשומת לב מיוחדת גם מצד המהנדסים והיועצים החינוכיים.

התערבות ייעוצית וחינוכית לקראת גיוס בקרב עולים חדשים

ההתערבויות שלהלן מסודרות על פי ארבעה תחומים:

- א. התערבות בקרב תלמידים עולים;
- ב. התערבות בקרב הוריהם;
- ג. התערבות (שניונית) בקרב תלמידים הראויים לסיוע פרטני;
- ד. התערבות סגל בית הספר בתהליך ההכנה לשירות הצבאי.

א. התערבות בקרב תלמידים עולים

1. **איתור צרכים בקרב תלמידי בית הספר.** הצעה לשאלון שיכול לשמש למטרה זו מופיע להלן בנספח מס' 1. איתור צרכים מהווה פעולת פתיחה שממנה נגזרות פעולות המשך.
2. **שחזור חוויית הכניסה לבית הספר,** דיון קבוצתי בשאלות:
 - האם אתם רוצים לחזור לארץ שממנה הגיעו לישראל?
 - מה היה צריך לקרות כדי שתמצאו להישאר בארץ ולהיות חלק מהחברה הישראלית?
 - למה כל אחד מאתנו אחראי? למה אחראית הסביבה?
 מטרת הדיון להעלות אצל התלמידים את המודעות כי גם להם אחריות לתחושתיהם ולמעשים שלהם.
3. **העברת שאלון עמדות כלפי הגיוס** (נספח מס' 2). ניתן להעביר שאלון זה, גם באופן קבוצתי כשיחה פתוחה עם התלמידים. יש לתת לגיטימציה לכל התבטאות כלפי השירות הצבאי, חיובית או שלילית. מה שחשוב יותר מההתבטאויות הוא: להגדיר יחד עמם מדוע כדאי להם עצמם (לא למישהו אחר) לשתף פעולה בתוכנית ההכנה לשירות הצבאי.

בשלב הבא, בהמשך לפעילות הקודמת, ידונו התלמידים בשאלה: מדוע כדאי לשרת בצה"ל? (תרומתו של השירות בצה"ל לעתידם של הנער והנערה).
4. **מתן מידע** שיעסוק בנושאים הבאים (ניתן ורצוי להיעזר במד"ן של בית הספר ובלשכת הגיוס):
 - א. חוק שירות ביטחון - על מי חלה חובת השירות הסדיר.
 - ב. מידע על לשכת הגיוס - מה צפוי במפגש הראשון עם לשכת הגיוס (בדיקות רפואיות, מבחן פסיכוטכני, ראיון ראשוני).
 - ג. הטיפול בבעיות הפרט - תשלומי משפחה, חייל בודד, בקשה לדחיית הגיוס או להקדמתו (מרכז מידע בלשכת הגיוס תל השומר טל' 03 5306000 - המרכז פועל בימים א'-ה' בין השעות 7:30-19:00).
 - ד. אפשרויות שונות למסלולי גיוס - לימודים קדם צבאיים וקורסים שונים.
 - ה. כללי השיבוץ בצה"ל.
 - ו. שירות החיילות בצה"ל.
 - ז. גף קליטת תלמידים עולים, משרד החינוך, טל' 02-5603619.
5. **הימים הראשונים בטירונות.** נראה כי הדרך המועדפת להמחיש לעולים חדשים נושאים אלה ואחרים היא באמצעות מפגשים עם "אחים בוגרים", שהם תלמידים עולים חדשים לשעבר (ועדיף בוגרי בית ספרם) שהתגייסו והשתלבו כהלכה בשירות הצבאי, ו/או באמצעות מפגש עם קצין מבוגר, שהיה עולה חדש, וכבר הספיק להשתתף בפעילות אמיתית (מבצעית).
6. במפגשים אלה חשוב לדבר על **יחסי מפקד-פקוד**, ולעודד את החיילים והקצינים המדברים עם התלמידים להתעכב על הנושאים והקשיים הקשורים להבדלים בין המנטליות של העולה החדש המתגייס לבין זו של החיילים והמפקדים הסובבים אותו. עם זאת חשוב להדגיש כי גם לחייל הישראלי יש קשיים במעבר לחיי צבא ולא תמיד "הכל קורה לי כי אני רוסי או אתיופי".
7. **עידוד יציאה לשבוע התנסות.** על הצוות החינוכי להכין את התלמידים ולעודדם לקראת היציאה לשבוע ההתנסות.

ב. התערבות בקרב ההורים

1. מומלץ להכין חומר כתוב בשפה המדוברת בבית התלמיד ובו מידע עדכני על תהליכי הבדיקה בלשכת הגיוס, תהליכי השיבוץ בצה"ל ותהליכי הגיוס. חשוב לתת להורים כתובת לפניות בשאלות (בכתב ובעל פה).
2. חשוב מאוד לזמן את ההורים או אחים בוגרים של התלמידים העולים החדשים להרצאת אורח של איש מדעי ההתנהגות, דובר רוסית, אמהרית וכיו"ב (השפה חשובה להבנה מעמיקה של הנושא).
הנושא יכול להיות "מאפייני גיל ההתבגרות" או "תכנון העתיד התעסוקתי", בדגש על השוני בין גיל ההתבגרות בארץ לעומת ארץ המוצא. חשוב שהמרצה יעסוק בנושאים הבאים:
 - ☐ פרידה מהבית, מהמשפחה ומבית הספר עם הגיוס לצבא.
 - ☐ אוורור רגשות הורי המתגייסים.
 - ☐ עידוד ההורים לשוחח עם הילדים באופן חופשי וגלוי על רצונם של הילדים – להתגייס? לאיזו יחידה?
 - ☐ חשיבות התמיכה של הבית במתגייס הצעיר, מה יכול הבית לעשות להפחתת הקשיים שלו, לשיפור תחושותיו וכד'.
3. יש להציע להורים השתתפות בסדנאות שיונחו על ידי היועץ החינוכי או גורם חינוכי דובר שפתם, בנושאים הקשורים לתחושותיהם לקראת הגיוס וחששותיהם מפניו.
4. אם אפשר, מומלץ מאוד להפגיש את הורי המתגייסים עם אותם בוגרי בית הספר שהיו עולים חדשים בעצמם ומשרתים עכשיו בצבא.

ג. התערבות בקרב תלמידים הראויים לסיוע פרטני בדגש על נערים ונערות בסיכון

במקרים רבים מאוד, קשיי הסתגלות לישראל יובילו לקשיי תפקוד בבית הספר ו/או להערכה (של גורם כלשהו בבית הספר) שיש סבירות גבוהה לבעיות בעת הכניסה לצבא. לכן, בהקשר של סיוע פרטני לתלמידים עולים, מומלץ לפרוס עם התלמיד את מכלול הנסיבות העכשוויות של חייו, ולא להתמקד רק בנושא הספציפי שלגביו עלתה אפשרות הקושי בעתיד. יתרה מזו, במקרים רבים יכול להתעורר הצורך בשיחה עם הורי התלמיד. ניסיונו מראה כי מפגש זה של יועץ-תלמיד-הורים, בהקשרים של גיוס לצבא, דורש תשומת לב רבה וערנות לדינמיקה המשפחתית בהווה ובעתיד, לקראת גיוס התלמיד וגם אחרי הגיוס. במקרים מסוימים יידרשו התערבות פסיכולוגית וטיפול ארוך טווח, שהיועץ החינוכי אינו אמור לבצעם.

ד. התערבות סגל בית הספר בתהליך המוכנות לשירות הצבאי

מעורבות סגל בית הספר חשובה להצלחת כל פעולה הקשורה למוכנות לשירות הצבאי, ובמיוחד כשעוסקים בעולים חדשים. אך יש לשים לב לדגש האחר שנדרש מהמורה: המורה צריך להפנים את הקשר בין נכונות ומוכנות תלמידים-עולים לשרת בצבא לבין התמודדותם עם מגוון רחב של לחצים הנוגעים לקליטת משפחתם בישראל. באופן מעשי המורים צריכים לפעול להיכרות קרובה יותר עם נסיבות החיים של כל תלמיד ותלמיד (לא רק בהקשרים הכלליים, אלא גם בהקשר של הגיוס הקרב ובא) ולהקדיש זמן לשיחות אישיות עם תלמידים סביב הנושאים הנדונים.

תרומה נוספת היא מפגשים של קבוצות מעורבות של עולים וותיקים בנושא הגיוס לצה"ל. יחד עם הפעולות המיוחדות לעולים בלבד כדאי לקיים פעילויות משולבות כדי לאפשר לעולים "לספוג" את חוויות טרום הגיוס אצל הישראלים הוותיקים ואולי להיות מושפעים ממנה. כמו כן הרצון להיות ישראלי ליד מתבגרים ותיקים יכול להשפיע לחיוב על המוטיבציה ועל ההחלטה היכן לשרת.

נספח מס' 1: שאלון איתור צרכים

תלמיד יקר!

לפניך רשימה של נושאים שעלו במפגשים עם בני נוער לפני גיוסם. במסגרת ההכנה לשירות הצבאי נוכל לבחור רק בחלק מהנושאים. ביכולתך להשפיע על בחירת הנושאים שבהם נעסוק, על ידי דירוג הנושאים לפי סדר חשיבותם לך. הקף בעיגול את הסיפרה המתאימה לך:

הנושא	חשוב לי במידה רבה	חשוב לי במידה בינונית	חשוב לי במידה מועטה	לא חשוב לי
מידע על מסלולי שירות בחילות שונים	3	2	1	0
איך ממיינים מועמדים לחילות ולתפקידים השונים בצבא	3	2	1	0
מה קורה בלשכת הגיוס (וכיצד נקבע הפרופיל הרפואי)	3	2	1	0
קבלת מידע על יחידות ההתנדבות	3	2	1	0
בעיות בטירונות: כגון – משמעת, קושי פיזי, טרטורים, סירוב פקודה, יחס מפקדים ועוד	3	2	1	0
מידע על העתודה האקדמית	3	2	1	0
אפשרות להשתלב במסלול קדם צבאי	3	2	1	0
מידע על מסלולי פיקוד וקצונה	3	2	1	0
כיצד להחליט היכן כדאי לי לשרת	3	2	1	0
קשיי ההסתגלות לשירות הצבאי	3	2	1	0
הסיכונים הקיימים בשירות הצבאי	3	2	1	0
דיון ערכי: למה לשרת בצבא?	3	2	1	0
תנאי השירות (חופשות, מזון, סיוע וכו')	3	2	1	0
מידת השפעתי על מה שיקרה לי בצבא	3	2	1	0
נוסף				

נספח מס' 2: שאלון עמדות כלפי הגיוס

מטרתו של שאלון זה היא לתת בידי המורה מידע על מחשבות, הלכי רוח ומניעים שיש לתלמידים כלפי השירות בצה"ל. השאלון יחולק לכל תלמיד ותלמידה. התלמידים יתבקשו לסמן ברשימה שלושה עד חמישה פריטים הנראים להם חשובים ומשמעותיים ויחזירו את השאלון למורה לשם ניתוח התמונה המסתמנת בכיתה. מוצע שהמורה ייתן לתלמידים עצמם את השאלונים לניתוח ולסיכום. התלמידים יביאו את הממצאים לשיחת סיכום בכיתה.

השאלון:

כשאני חושב על השירות בצה"ל אני חושב על....

- ☐ מימוש עצמי.
- ☐ מילוי חובה אזרחית.
- ☐ ציות לחוק המחייב שירות צבאי.
- ☐ הגנה על המדינה.
- ☐ בזבז שנתיים או שלוש שנים.
- ☐ מדינת ישראל מוקפת אויבים.
- ☐ ציונות.
- ☐ פיתוח קריירה צבאית.
- ☐ התפתחות אישית מקצועית.
- ☐ מדוע החרדים אינם מתגייסים.
- ☐ להשיג שלום.
- ☐ להיות חייל קרבי.
- ☐ להיות קצין ומפקד טוב.
- ☐ פחד להיפצע או אפילו למות.
- ☐ להיות "ג'ובניק".
- ☐ ריחוק מהמשפחה.
- ☐ מהו גבול הציות לחוק.
- ☐

”זינוק בעלייה”: מודל צבא - קהילה

להלן מוצג מודל לקידום ושילוב מיטבי של עולים יוצאי קווקז ואתיופיה בחברה הישראלית על ידי שיפור ההכנה לגיוס, ליווי במהלך השירות והכנה לקראת שחרור בשיתוף פעולה עם גורמי צה”ל השונים, תוך התערבות במרחב המשפחתי - קהילתי - יישובי.

המודל נשען על ההכרה בחשיבות השירות בצה”ל ובהיות השירות הצבאי כרטיס כניסה לחברה הישראלית. אלה מלווים את חזון המודל וקבעו חלק ניכר מיעדיו.

השותפים לתוכנית: צה”ל, משרד החינוך, המשרד לקליטת העלייה, המוסד לביטוח לאומי, ג’וינט ישראל, עמותת אלומה.

רציונל

מטרת התוכנית לתת מענה כולל לאוכלוסיית מתגייסים עולים חדשים וותיקים, לבני עולים ולבני משפחותיהם בארבעה צירי התערבות: א. הכנה לגיוס; ב. ליווי במהלך השירות; ג. הכנה לשחרור; ד. פיתוח מערכי תמיכה בקהילה ובקבוצות הורים.

התוכנית הוקמה כדי לתת מענה לנקודות הבאות:

1. התלבטויות, חששות, חוסר ידע וייעוץ למתגייסים ולבני משפחותיהם בשלב טרום הגיוס.
2. מיצוי נמוך של חיילים עולים לקצונה ופיקוד במהלך השירות הצבאי.
3. מיצוי נמוך לגיוס ולשירות איכותי של נשים בקרב קהילות עולים אלו.
4. המערכות הצבאיות השונות אינן מותאמות לקליטה מיטבית של אוכלוסיות מובדלות.
5. אחוזי נשירה וכליאה גבוהים של חיילים עולים במהלך השירות.
6. העדר מיומנויות ליווי ותמיכה של ההורים והקהילה לילדיהם בשלבי השירות השונים.
7. קשיי השתלבות של עולים בתעסוקה ובהשכלה גבוהה גם לאחר השירות הצבאי.

לתוכנית וועדת היגוי בה משתתפים נציגי כל השותפים. הוועדה מובלת על ידי קצין חינוך ראשי ובה נקבעים כיווני הפעולה והיישומים שבהם תתבצע הפעילות, בכפוף לנתוני הגיוס והשירות השונים.

פעילות התוכנית

גילאי ההתערבות 17-22. התוכנית הנה כוללנית ומקיפה את כלל בני הנוער והחיילים מהקהילה ביישוב. התוכנית מטפלת בכ-6,500 מלש"בים, כ-6,000 חיילים ובני משפחותיהם.

היישובים שבהם פועלת התוכנית הנם יישובים עתירי עולים, על פי החלטת ועדת ההיגוי.

התוכנית פועלת בצמוד לנתונים המופקים על ידי צה"ל. הנתונים מאפשרים פיקוח על יעילות ואפקטיביות של הפעולות השונות. בנתוני הצבא מוצגים אחוזי גיוס, מיצוי ללחימה, פיקוד, קצונה, נפקדויות, עריקויות, כליאה, סיום שירות.

במרבית הרשויות פועלת התוכנית בתוך מרכזי הצעירים.

התוכנית פועלת בקרב עולי אתיופיה וקווקז ב-17 יישובים.

בקרב עולי אתיופיה:

באר שבע, אשדוד, קריית מלאכי, רמלה, רחובות, לוד, ירושלים, כפר סבא, נתניה, חדרה ועפולה

בקרב עולי קווקז:

באר שבע, שדרות, מגדל העמק וקריית ים.

בנוסף ישנן שתי רכזות:

רכזת ליווי בוגרי קורס אמיר - ארצי

רכזת פניות מלש"בים וחיילים, ת"ש (תנאי שירות) והזרכת מפקדים - ארצי

רכזת התוכנית הינם בני הקהילה, בעלי תואר ראשון, בעלי רקע של שירות צבאי משמעותי (מרביתם קצינים או לוחמים).

להלן תיאור קצר של פעילות התוכנית:

עבודה עם מלש"בים:

1. רכזת התוכנית מחזיקים, בכל אחד מהיישובים, ברשימת כלל המלש"בים בני הקהילה. הרשימה כוללת את כלל התלמידים בכיתות י'-י"ב וכן תלמידים המתחנכים במוסדות מחוץ לרשות.
2. שיתוף פעולה עם לשכת הגיוס - ישיבות סטאטוס קבועות עם ראש מדור ביקורת התייצבות, קבלת רשימות המתגייסים, טיפול בחריגים וסיוע בביצוע התהליכים בלשכה (לעתים בקבוצות), הרכזים מהווים כתובת למלש"בים וכן כתובת זמינה ללשכת הגיוס.
3. הרכזים מבצעים כנסי מתגייסים לבני הקהילה - בכנסים אלה משתתפים קצינים מתנדבים בני הקהילה כדי לעודד לגיוס משמעותי.
4. קבוצות העצמה לבנות - בשיתוף פעולה עם עמותת אלומה. הקבוצות עוסקות בהעצמת הנערות בהיבטים של כישורי חיים ובהכוונה לשירות משמעותי. הקבוצות פועלות ברמלה ובבאר שבע, ובהמשך השנה יש כוונה להרחיב את הפעילות למרבית יישובי זינוק בעלייה.

5. פעולות רוחב ארציות - גזנ"ע עולים (להכרת ישראל, מורשת קרב, שייכות ופיתוח כישורים גופניים), ימי שיא ארציים (יום ספורט ארצי, מפגשים ארציים סביב נושאים שונים).
6. שיתוף פעולה עם מערך מג"ן - רכזי התוכנית עובדים על פי תוכנית משולבת עם מח"זים של מערך מג"ן. מתקיים קשר רציף לצורך ביצוע פעולות משותפות עם מד"נים ביישוב.
7. מודל ת"ש - רכזי התוכנית מטפלים בהסדרת זכאיות הת"ש של המלש"בים בני הקהילה באופן פרטני. המודל פותח על ידי מדור ת"ש במיטב בשיתוף עם "זינוק בעלייה". הכוונה היא להביא את המתגייסים עם נושא ת"ש מוסדר טרם גיוסם.

עבודה עם חיילים:

1. מענה פרטני - רכז מלווה את החיילים מהיישוב ונותן מענה פרטני בתחומים, כגון: ת"ש, מידע על קורסים ואפשרויות קידום, עידוד ותמיכה במהלך השירות הצבאי.
2. פעילות בכלל הצבאי - רכזי זינוק פועלים בכלל 4 הן בעבודה פרטנית והן בעבודה קבוצתית.
3. מימון ופיתוח קורס אמיר - בשיתוף פעולה עם מכון פורשטיין וגורמי הצבא השונים.
4. חיבור החיילים בשירות לפעילות המתקיימת ביישובים - חיבור למרכזי הצעירים ולכלל השירותים שמהם הם יכולים ליהנות במהלך השירות ובעיקר לאחר סיום השירות הצבאי.
5. ליווי קורס אמיר - רכזי "זינוק בעלייה" מלווים את משתתפי קורס אמיר בכל השלבים, החל משלב האיחוד דרך ליווי בקורס, קשר עם ההורים וליווי במהלך הקורסים המקצועיים.

עבודה מול הקהילה:

1. כנסי קהילה להעלאת המודעות וההורים בנוגע לתפקידם במהלך שירות ילדיהם.
2. העלאת המודעות להשתתפות בטקסי סיום וליווי החיילים על ידי בני המשפחה.
3. הסתייעות בקצינים בני הקהילה המהווים מודלים לחיקוי לבני נוער והוריהם.
4. סיוע פרטני להורים מהקהילה בנוגע לילדיהם לפני ובמהלך השירות הצבאי.
5. קבוצות הורים - למידע והגברת תחושת השייכות לחברה הישראלית.

עבודה מול מפקדים:

- הזרכות מפקדים - הרצאות למפקדים, משקיות ת"ש וסגלי משא"ן (משאבי אנוש) להכרת מאפייני הקהילה בזיקה לשירות הצבאי ולהכרת השירותים הקיימים בקהילה.

מודלים נוספים בפיתוח:

- מודל עבודה - ליצירת רשת חברתית קהילתית למניעת מצבי מצוקה בקרב חיילים עולים.
- מודל צבא - קהילה בפנימיות.
- אתר אינטרנט - לחיזוק הפעילות עם כלל אוכלוסיות היעד וכלל השותפים.
- כתובת האתר: www.zinukba.co.il